

ZSINDELYNÉ TÜDŐS Klára: *Csizma az asztalon*, Budapest, Harmat – Kálvin, 2024.

Bátoriné Misák
Marianna

EGY HITELES ÉLETÚT

Kezünkbe véve Zsindelyné Tüdős Klára *Csizma az asztalon* című életírását, amelyet 2024-ben jelentetett meg a Kálvin és a Harmat Kiadó, egy gyönyörű, mosolygós, elegáns nő képe néz szembe velünk. A ránk tekintő kép alapján meg sem fordul a fejünkben, hogy ez a kiegyensúlyozott hölgy mekkora mélységeket és magasságokat élt meg az alatt a pár évtized alatt, amit Isten neki ajándékozott. A kötetben fejezetről fejezetre lehetünk részesei élete mozzanatainak, az egyházban és a nőszövetségben végzett áldásos tevékenységének, aminek megírására 1970 nyarán kapta a felkérést a Református Zsinat akkori elnökétől. Bár Tüdős Klára már 75 éves volt ekkor, pár hónap alatt elkészítette kéziratát, amelynek a következő címet adta: Kapcsolatom a Református Egyházzal és annak Urával. Visszaemlékezésében őszintén írta le az eseményeket, jellemezte a kort, így a kézirat évekig hevert az íróasztal fiókjában. 1978-ban jelent meg először nyomtatásban, de nem Magyarországon, hanem Zürichben *Csizma az asztalon* címmel. A '90-es évek elején a Magyarországi Református Egyház Kálvin János Kiadója célul tűzte ki Tüdős Klára szellemi hagyatékának felkutatását, összegyűjtését és kötetben való megjelenését. Ennek a munkának eredményeként 1994-ben jelent meg *Életrajz dokumentumokban 1895–1980* címmel egy kifejezetten vaskos kötet. A sorban harmadikként a Harmat és a Kálvin Kiadó az eredeti kéziratot gondozva adta ki Zsindelyné

Tüdös Klára eseményekben gazdag, rendkívül mozgalmas életútját azzal a címmel, ami az első kiadás címe is volt.

Első olvasásra talán furcsa cím ez egy életútnak. Arra, hogy miért választotta, ő maga adja meg a választ. „Valaki, aki ismerte régi, művészi és nagyvilági életemet, s mondjuk így: nagy múltamat, most pedig hallott bizonyosságot tenni, azt kérdezte tőlem: »mondd meg nekem, hogy került a csizma az asztalra!«”.

Mindjárt írása elején elhatározta, hogy az igazat, és csakis az igazat fogja leírni. S valóban, ha sorait olvassuk, szinte megelevenednek szemünk előtt az események a maguk valójában. Nem titkolja el, hogy az a jómód, amibe ő beleszületett, s amivel apja elhalmozta, nagyvilági életet biztosított neki, amiben nem szerepelt az Isten szolgálata, sőt kezdetben egy teljesen más utat, más életcélt és foglalkozást képzelt el magának, amibe családjá keményen szólt bele, belekényszerítve egy általa nem kívánatos házasságba. Átélt a hazájától való elszakíttóságot, megtapasztalta a jólétet, de a nélkülözést és a kudarc ízét is. Hamar megtanulta, hogy céljai elérése végett akár családjával is szembe kell szálljon. Leányát nagynénje kezeire bízva Budapestre költözött, hogy dolgozzon, tanuljon és megvalósítsa álmait. Ezeknek az éveknek a viszontagságai, nehézségei, kudarcai, sikerei elevenednek meg a könyv fejezeteiben. De az is, hogy sosem adta fel, aminek köszönhetően a második világháború előtt hazánk egyik ünneptelt divat- és jelmeztervezője, illetve az első filmrendezőnője lett. Terveihez és azok megvalósításához második férje, Zsindely Ferenc nyújtotta a biztos anyagi, társadalmi és érzelmi hátteret.

A két világháború között olyan elismertséget szerzett magának, amit kevesek mondhattak el önmagukkal kapcsolatban. Elismert szalonok vendége volt, az ő általa tervezett ruhákból divatbemutatókat szervezett, saját szalont nyitott. Könyvében – bár beszél róluk – mégsem ezek kapnak nagy hangsúlyt, sokkal inkább azok a momentumok, amikor az Ige közelébe került akár a pozsonyi úti istentiszteleteken, akár más alkalmakon. Sok nagy nevet és pozíciót betöltött emberrel ismerkedett meg a politika, az irodalom, az egyház stb. területén. Ez utóbbiak közé tartozott Ravasz László, Bereczky Albert, Muraközy Gyula, Pilder Mária. Különösen Pilder Mária volt a későbbiekben nagy hatással rá, amikor bekapcsolódott a magyar református nőszövetségi munkába.

Könyvében nem beszél megtéréséről, de valami hasonló mehetett végbe benne azon a debreceni nőszövetségi konferencián, ahol elsőként kellett beszédet mondjon a Kistemplomban. Erről a pillanatról így írt: „És egyszer csak hallom, hogy valaki az én hangomon beszél, de teljesen mást, mint amit én megírtam. Különös egy bünvallás volt az és valami csudálatos öröm afelett, hogy – megbocsáttattak az én bűneim...” Mindenképpen ez volt a fordulópont az életében, amikor Isten teljesen újrarendelte az életét. Azokat az ambíciókat, energiát, lendületességet, kitartást, amit a divat, a ruhatervezés, a filmvilág irányába fordított, most az Isten szolgálatába állította. Lehetősége nyílt arra, amiért korábban haragudott az egyházra, hogy nem teszi meg, és a Jó hírt bezárta a templomba. „Kényelmesen várja, hogy meglátogassák saját otthonában, s nem bánja, hogy a látogatók száma fogy. Haragudtam, hogy azt

a nagyhatású eszközt, amit a színpad és a film, értetlenül, lustán átengedi a Sátánnak...” A színpadi tapasztalattal rendelkező számára megnyílt az Isten színpada.

Nem tagadta, hogy semmi ismerete nem volt a nőszövetségi munkáról. Mindez megváltozott, amikor kitört a második világháború. A kötetből megtudjuk, hogyan lépett át a szalonok és a művészet világából a gyakorlati segítségnyújtás terepére. Úgy robbant be a nőszövetségi munkába, hogy szinte nem is érkezett még önmagával sem tudatosítani, hogy ő már azt a tevékenységet végzi, amire annak idején felkérték. Újságot szerkesztett, meglátta a menekültek nyomorát, szállást, mosakodási lehetőséget, ételt, italt intézett számukra. Bevonta a környezetében lévő asszonyokat, akik szolgálatnak tekintve a legalantasabb munkát is szívesen csinálták. „Na egyszerre tudtam már, mi a Nőszövetség” – írta ekkoriban. Hatalmas családi villájuk sok zsidó család számára jelentett menedéket az üldöztetés idején. Otthonukból kibombázott embereknek, menekülőknak nyújt férjével együtt menedéket – politikai meggyőződésükre való tekintet nélkül. Emberfeletti munkát végeztek. Éjjel-nappal tevékenykedett, nem vonva ki magát egyetlen munkafolyamat alól sem. Budapest ostromának borzalmi közepette sem riadt vissza semmitől, miközben megtapasztalta, hogy házukat Isten oly mértékben oltalmazta, hogy sem nekik, sem az ott lakóknak hajuk szála sem görbült, miközben a környező ingatlanokat sorra bombázták le, rabolták ki. Nyomorúságos körülmények között vészelték át a háborút, az ostromot, a német, majd az orosz megszállást. De sosem panaszkodott. Ezeknek az esztendőknél a viszonyosságai, illetve azok a szó szerint megtapasztalt csodák, amiket megélt és megélték, magukkal ragadják az olvasót. Csakúgy, mint azok a sorok és fejezetek, amelyekben a háború befejeződése utáni időkről ír. Nőszövetségi munkájának olyan időszaka ez, amikor Pilder Máriával bejárták az egyházmegyék gyülekezeteit hol szekéren, hol vonatok tetején, hol autón, hol gyalog, és megtapasztalták a háború borzalmi által megtépzott asszonyok evangélium- és bátorításéhségét. Rendkívül tanulságosak azok az események, alkalmak, amelyek ezekről a találkozásokról adnak számot. Sok pozitív és időnként negatív tapasztalatot szereztek.

Közben otthonukat – azon túl, hogy az egyházra írták – konferenciaközponttá alakította, hogy új reményt adjon a veszteségeket szenvedett asszonyok százainak. Isstenhegyi Otthon – ezt a nevet adta a központnak, amely 50 éven keresztül működött. Leírta, hogy el is adhették volna, mert álomösszeget ajánlottak nekik, amelynek a kamatából szépen élhettek volna Svájcban, de nem ezt választották. Sosem várt senkitől elismerést, hálát. Később kiderült, hogy hálát csak Istentől várhatnak. Amikor megszületett a döntés a kitelepítésükről, az egyház nem tett semmit. Kitelepítése után is a Gondviselésbe vetett bizalommal nézett szembe az újabb és újabb kihívásokkal, és fordult a nélkülöző emberek felé.

Múlhatatlan érdemei vannak a Magyarországi Református Egyházban, különösen is a Nőszövetségben végzett munkájáért. Olyan odaadás, olyan példanélküli elszántság, akarat, ami jellemezte munkáját, amikor a lelkészek is sokszor tanácsaltanak voltak, kevés akadt ezekben a nehéz években. Abban, hogy a Nőszövetség képes volt megélni, szolgálatot teljesíteni, Isten alkalmas eszközként használta fel őt, aki soha-

sem az akadályokat nézte, hanem azt, hogy hogyan lehet azokat legyőzni és folytatni az utat.

Aki kezébe veszi Zsindelyné Tüdős Klára írását, megtapasztalja, hogy nem lehet letenni és abbahagyni az olvasását. Ugyanis olyan szemléletes módon ír, hogy mi magunk is szinte részesei leszünk az eseményeknek. Fejezetről fejezetre ismerjük meg a kort és benne őt, aki egyik pillanatban még éli a gazdag polgárok jómódú életét, a kor színházi világról elmélkedik, nem sokkal később pedig Teleki Pál öngyilkosságáról és nyilasok kegyetlenkedéseiről beszél, miközben emberi életet ment, oltalmaz, menedéket biztosít, élelmet szerez. Majd arról ír, hogy mennyire kézzelfogható az isteni gondviselés, és átéli férje Istenhez fordulását. Érezte az idők jeleit, hullatott könnyeket, viselt gyászt, de még a leghetetlenebb, legkiszolgáltatottabb helyzetben is ki tudta mondani: legyen meg az Ő akarata.

Ajánlom ezt a könyvet mindazoknak, akik szeretik az igazságot az életről, a hitről, egy női sorsról, az egyházzal és a világról Magyarországon. Mert nem csupán egy életút fogalmazódik meg ebben az írásban, hanem egy autentikus kordokumentum is azokról az évtizedekről, amelyekben Zsindelyné Tüdős Klára élt és munkálkodott.

Végül még egy idézet tőle, amelyet élete vége felé megfogalmazott. „Egy csacsikislány, aki nőszövetségi munkám legelején titkárkodott mellettem, a gyermekek bölcsességével azt mondta egyszer nekem, mikor először járt nálunk az Istenhegyi úton: »Klára néni, én ilyen szép helyet még sohasem láttam, s azt hittem, borzasztó volna egy ilyen gyönyörű helyen meghalni – ha az ember nem tudná, hogy ez a sok szép annak az igazinak csak a csorba tükörképe.« Szívemből az a gyerek kivette az elmúlás fullánkját, s valami zengő sugárzást érzek, ha arra gondolok, hogy az igazi jót, szépet, amit Isten elkészített az Őt szeretőknek, nemsokára színről-színre láthatom.”